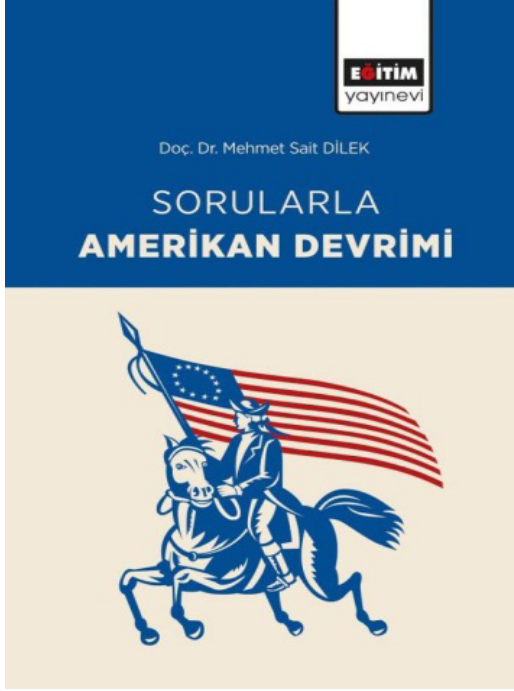

MEHMET SAİT DİLEK, SORULARLA AMERİKAN DEVRİMİ, EĞİTİM YAYINEVİ, KONYA 2020, 127 S.*

Mehmet Sait Dilek, *American Revolution by Questions*, Egitim Publishing,
Konya 2020, 127 p.

Müge YÜCE**

“Hiçbir şey Amerika’nın kendini Avrupa sistemlerinden ayırması ve kendine özgü bir sistem kurması kadar önemli değildir.”

Thomas Jefferson

Amerikan Devrimi’nin fikrî temellerini hazırlamış kişilerden biri olan ve Amerika Birleşik Devletleri’nin (ABD) kurucu babaları (*founding fathers*) arasında sayılan Thomas Jefferson, Avrupa’daki monarşi, aristokrasi ve feodal sisteme dayanan eşitsizliklerin ABD’de engellenmesini temel kuruluş ilkelerinden birisi olarak belirlemiştir. Özgür, eşit ve

bağımsız bir ülke kurulması amacıyla verilen mücadele süresince ortaya konan kararlılık, ABD’nin Bağımsızlık Bildirgesi’nde en somut ifadesini bulmuştur.

19. ve 20. Yüzyıllar boyunca “Amerikan Rüyası”, “Özgürlükler Ülkesi”, “Tepenin Üzerinde Parıldayan Bir Şehir”, “Dünyayı Aydınlatan Bir Fener”, “Demokrasi Havarisi” gibi metaforlarla dünyanın dört bir yanından özgürlük özlemi duyan insanları kendisine çeken ABD, 21. yüzyılda popülizm, ırkçılık, polis şiddeti, sosyal medya propagandaları, korumacı ticaret politikaları gibi kuruluş ideolojisiyle çelişen gerçeklikler üzerinden

* Makale Geliş Tarihi: 30.06.2020 Yayına Kabul Tarihi: 13.11.2020

** Arş. Gör. Dr., Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-posta: muge.yuce@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7593-6060.

MEHMET SAİT DİLEK, SORULARLA AMERİKAN DEVRİMİ, EĞİTİM YAYINEVİ, KONYA 2020, 127 S.

dünya gündeminin merkezinde yer almaya başlamıştır. Amerikan iç ve dış politikasında meydana gelen tüm bu güncel gelişmeler/gerilimler, küresel sistemde değişmekte olan güç dağılımı ve bu güç dağılımının ortaya çıkardığı yeni bir “değerler dünyası” ile paralel meydana gelmektedir.

Tam da bu tartışmaların yoğun şekilde yaşandığı, ABD’nin temsil ettiği liberal değerler ile otoriter tek parti yönetimine sahip Çin’in önemli bir karşıtlık içerisinde ele alındığı bu dönemde “Yeni Dünya” da kurulan kolonilerin “ne”ye ve “kim”e karşı birleşerek dünyanın ilk federal anayasasını oluşturduğunu yeniden hatırlamak önem arz etmektedir.

Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı olan Prof. Dr. Mehmet Sait Dilek tarafından kaleme alınan “Sorularla Amerikan Devrimi” başlıklı kitapta bu soruların cevabını bulmak mümkün görünmektedir. Adı geçen eser, 2020 yılında Eğitim Yayınevi tarafından basılarak okuyucuyla buluşmuştur. Tamamı 127 sayfa olan eser, Amerikan Devrimi’ni karakterize ederek bu devrimin ruhunu etkileyen en önemli faktörleri soru-cevap şeklinde ele alarak konunun özünü vermeye çalışmaktadır.

Kitap, ABD’nin kuruluşuna zemin hazırlayan ve İngiltere ile ABD arasındaki bağımsızlık mücadelesinin temelini oluşturan On Üç Koloni’yi gösteren bir haritayla başlamaktadır. Bugün Orta Amerika’nın tamamını kaplayan ABD’nin başlangıçta hangi bölgedeki koloniler tarafından kurulduğunun anlaşılması için verilen bu harita, kendisini takip eden diğer sayfada günümüzde ABD’nin kaç eyaletten oluştuğu bilgisi ve güncel bir haritayla desteklenmiş, böylece tarihî bilgi güncel bilgiyle desteklenerek okuyucunun geçmiş ve bugün arasındaki karşılaştırmayı yapabilmesi kolaylaştırılmıştır.

Daha sonra ABD ile ilgili kısa bir coğrafi bilgi paylaşılmış, arkasından ABD’nin kullanmış olduğu (ilk) bayraklar ve armalar hakkında bilgi verilmiş ve görselleri paylaşılmıştır. Böylelikle bugün uluslararası ilişkilerde bir devletin egemenliğini sembolize eden en önemli araçlardan birisi olan

devlet bayrağına ve armasına değinilerek okuyucuya önemli bir bilgi aktarımı sağlanmıştır. Bu bilgi sayesinde ABD bayrağı üzerindeki yıldızların neyi sembolize ettiği, bayrağın ve armanın hangi aşamalardan geçerek bugünkü şekline ulaştığı hakkında fikir sahibi olunması istenmiştir.

Amerika'da kurulan koloniler ile İngiltere arasında klasik bir sömüren-sömürülen ilişkisinin olmayışı, Amerikan Devrimi'ne karakter veren en önemli unsurlardan biridir. Bu sebeple yazar, Amerika'da kurulan kolonilere ait bilgileri Amerika Kıtasının keşif süreciyle başlatmış, kıtada ilk keşfedilen bölgeleri ve bu keşiflerin dönemin uluslararası ilişkilerine etkilerini incelemiştir. Dahası bu keşifler ve koloni kurma sürecini Otuz Yıl Savaşları, Dokuz Yıl Savaşları, İspanya ve Avusturya Veraset Savaşları, Yedi Yıl Savaşları gibi dönemin en önemli uluslararası gelişmeleriyle bağlantılı bir şekilde ele almış ve tüm bu savaşların Amerikan Devrimi'ne etkileri kısaca açıklanmıştır.

Dönemin küresel atmosferi verildikten sonra İngiltere tarafından çıkartılan Zorlama Yasalar hakkında genel bilgiler verilmiş ve Amerikan Bağımsızlık Savaşı'na giden yolun köşe taşları değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Yasaların kolonilerde yol açtığı huzursuzluklar ve kolonilerde gelişmeye başlayan bağımsızlık ruhu, Boston Katliamı ve Boston Çay Partisi gibi iki önemli örnek üzerinden okuyucuya sunulmuştur.

Kitabın en önemli özelliklerinden birisi Amerikan Devrimi'ne etki eden iki önemli düşünürün (Thomas Paine, John Locke) kaleme aldıkları yazılardan çarpıcı kesitlerin sunulmuş olmasıdır. Örneğin kitapta Thomas Paine tarafından yazılan ve dönemin koloni halkı üzerinde önemli bir etki yaratan şu sözlere yer verilmiştir:

"Amerika'nın anavatanı İngiltere değil Avrupa'dır. Bu Yeni Dünya (Amerika) Avrupa'nın her tarafında dinî hürriyetten mahrum edilen zulmedilen kişiler için bir sığınak olmuştur. Bu kişiler bir annenin yumuşak kucağından değil bir canavarın zulmünden buraya doğru kaçtılar." (s. 73)

MEHMET SAİT DİLEK, SORULARLA AMERİKAN DEVRİMİ, EĞİTİM YAYINEVİ, KONYA 2020, 127 S.

Benzer şekilde John Locke tarafından kaleme alınan ve kolonilerin İngiltere'ye karşı bağımsızlık mücadelesinde önemli bir rol oynayan "Hükümet Üzerine İkinci Tez" başlıklı eserinden de alıntılar yapılmıştır:

"Eğer kral yalnızca belli kişilere karşı değil, fakat başında olduğu bütün ulusa karşı nefret duyarsa ve tahammül edilmezcesine bir kötüye kullanımla bütün halkın veya onun önemli bir kısmının üzerinde zalimce bir tiranlık kurarsa, bu durumda halk direnme ve kendisini yaralanmadan koruma hakkına sahiptir." (s. 76)

Kitapta, I. ve II. Kıta Kongreleri, bu süreçte İngiliz askerleriyle koloni milisleri arasında meydana gelen muharebelerin yol açtığı sonuçlar göz önünde bulundurularak anlatılmıştır.

Kitabın okunması sonrasında Amerika Birleşik Devletleri'ne bağımsızlık ve liberal düzen ruhunu veren gelişmeler hakkında bilgi sahibi olunacak, Virginia Haklar Bildirgesi ve Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi gibi metinlerin nasıl bir süreçte ortaya çıktığı anlaşılacak ve "Monroe Doktrini", "ilerici emperyalizm", "kıta içi genişleme", "federal anayasa", "büyük uzlaş" gibi kavramlar hakkında giriş niteliğinde bilgi sahibi olunacaktır.

Kitabın tamamında okuyucuyu sıkmayan, akıcı ve öz bir anlatım benimsenmiş ve detaylı bilgi sahibi olmak isteyenler için önemli referans kitaplar paylaşılmıştır. Bu özellikleriyle kitap, Amerikan Devrimi konusuna ilgi duyan her kesimden okuyucuya hitap etmekte ve özellikle Kamu Yönetimi, Uluslararası İlişkiler ve Tarih gibi alanlarda okuyan üniversite öğrencileri için temel bir destek kitabı olma özelliği taşımaktadır.

Bunlara ek olarak kitap, sosyal bilimler alanında öğrenim görmekte olan öğrencilerin haricinde doğa ve fen bilimleri alanlarında okuyan ve dünya tarihini değiştiren büyük kırılmalara karşı ilgi duyan öğrenciler için de ideal bir temel kitap olma özelliği taşımaktadır.